

veg sokkal jobban olvasható. Nos, nyilvánvalóan a magyar szöveget nem értő idegen tépte ki a következő lapot is. Nagyon nagy kár számunkra, mert ez a tény és a kidörzsölés arra enged következtetni, hogy ezen a lapon is magyar szöveg lehetett: talán a Mária-siralom második része.

R.L.: Nemzedékek tanultak idézeteket ebből az első magyar versből. "Világ világa, /Virágnak virága,/Késerűen kinzától,/Vasszegekkel veretel." Van valami megindítóan szép abban, hogy az elmúlt hetekben a gondolkodó magyarok számára a legnagyobb élmény az első magyar vers feltünése volt. Kedves Soltészné, köszönöm, hogy találkoztunk.

S.Z.: Köszönöm a beszélgetést.

Az első magyar vers hazaérkezése

/Elhangzott a Kossuth Rádió "Kilátó" c. műsorában

junius 9-én/

Sediánszky János: A kódex és az első magyar vers most először került haza, magyar földre. Hogy ilyen szempontból mi a jelentősége, ezt fogalmazza meg a következő riportunkban először Villangó István, a Művelődési Minisztérium főosztályvezetője.

Villangó István: Hosszan lehetne sorolni művelődéstörténeti, tudományos jelentőségét ennek a nyelvemléknek, én most mégis egyet külön is kiemelnék, ez pedig a hungarika-értéke. Történeti kutatásunkban megkülönböztetett helye, szerepe van a hungarika-kutatásnak. Nos, ez a kódex hungarika. Mi, könyvtárosok, ezt úgy definiáljuk, hogy minden Magyarországon megjelent vagy bárhol a világon Magyarországra vonatkozóan vagy magyar nyelven megjelent mű: hungarika. Nos, ez talán a legősbibb és legszebb példája a hungarikának. Egy vers, amelyik külföldön született. Egy magyar vers, amely magyar és európai, hisz valahol Bolognában vagy Olaszország más városaiban, vagy talán Franciaországban - a tudomány még adós ennek az eldöntésével - jegyezte le magyar elődünk, és ez azt is bizonyítja, hogy a magyar irodalom részének kell tekintenünk mindazt, ami bárhol, határainkon kívül, közel vagy távol, megjelenik. Része a magyar irodalomnak, része a magyar kulturának, része a magyar művelődésnek, akkor is, ha XIII. századi, akkor is, ha XX. századi.

S.: Vajon ennek az első nagyszerű műfordítónak és - merem mondani - költőnek az alakját még mindig anonymusi homály fedi?

V.: Igen, még mindig. Még mindig bizonytalan, hogy tulajdonképpen ki lehetett az a növendék? költő? Költő volt valójában, hiszen ahhoz, hogy ilyen művet alkosson, ahhoz igazi költői lélek kellett, és hogy magyar volt, az is biztos; ez kiderül nyelvezetéből és kiderül abból a kötődésből is, ami a nyelv szépségében való örömét mutatja. Idézném ehhez a kettősséghez irodalomtörténészünk, Klaniczay Tibor megállapítását, hogy az ősi magyar vers és a latin himnusz misztikus nászából így született meg a magyar poézis. S még valamit, ha már a jelentőségről beszélünk. Két olyan nép képviselői cserélték ki történeti

értékeiket, amelyek láthatóan nagy becsben tartják ezeket az emlékeket, talán azért is, mert mindkét nép meglehetősen viharos történelmi századai során nagyon sok értékét elveszítette. Nos, hallottuk, hogy belga vendégeinknek, a leuveni Katolikus Egyetem vezetőinek milyen fontosak azok a flamand vonatkozású ősnymtatványok és régi könyvek, amelyeket mi cserébe följajánlottunk, és azt nem is kell bizonygatnom, nekünk milyen fontos az, hogy hazakerült ez a nyelvemlék, hazakerült ez a kódex, hazakerült ez a hungarika.

S.: Mit jelent a boldog tulajdonosnak, a Széchenyi Könyvtárnak ez az új - nem mondhatom, hogy szerzemény - kincs, amely önökhöz kerül? A Régi Nyomtatványok Tárának vezetője, Soltész Zoltánné:

S.Z.: Az Országos Széchenyi Könyvtárban minden magyar vonatkozású emlék nagyon fontos, hiszen ez az a magyar könyvtár, amely az egyetemes kulturális dokumentumok gyűjtése mellett mindig elsősorú feladatának tartotta a nemzeti kultúra emlékeinek a gyűjtését. Ezeknek az értékeknek a sorában az első magyar vers, amely ráadásul művészi megformáltságával, szépségével egyben azt is sugallja, hogy nem első, csak a legrégebbi lehetett ezen nyelvemlékek sorában, kimagasló értéket képvisel. A nemzeti könyvtár azonban csak egyik feladatának tartja a magyar nyelvű emlékek megszerzését. A könyvtár modern értelemben nemcsak múzeum, nemcsak őrzi ezeket az emlékeket, hanem a tudományosság számára feltárja. Én ebben látom a legnagyobb jelentőségét annak, hogy az első magyar vers végre Magyarországra és a nemzeti könyvtárba került. Tudjuk jól, kiváló nyelvészek, irodalomtörténészek eddig is gyakran foglalkoztak szövegével, értelmezték egyes szavait, méltatták verstani jelentőségét, sőt, a dallamát is, de ezeknek a kutatóknak rendszerint csak néhány nap állt Leuvenben a rendelkezésükre. Nyilván ez is egyik oka annak, hogy annyi nyitott kérdés fűződik ehhez a kimagasló nyelvemlékhez. Tudjuk, a legelső kutatók úgy vélték, hogy a híres bolognai egyetemen tanuló valamelyik magyar szerzetes, talán domonkos jegyezhetette fel ezt a magyar verset. A legújabb kutatások, Mezei László professzor megállapításai szerint valószínűbbnek tűnik a párizsi egyetemen tanuló magyar diák közreműködése. Hogy ezek a kérdések ilyen nyitottak, az nagyrészt nemcsak a probléma súlyosságával, bonyolultságával, sokoldalúságával magyarázható, hanem talán elsősorban azzal, hogy a magyar kutatók rövid idő alatt mindig inkább csak a magyar szöveggel, ezzel a 37 sorral foglalkozhattak és nagyon kevés idejük maradt arra, hogy az egész kódexet, a 302 levélen különböző kezektől, különböző ductusu irással feljegyzett latin szövegeket egymáshoz viszonyítva, egymással relációban tanulmányozzák. Az az érzésem, hogyha ezek a vizsgálatok, méghozzá igen sokoldalú, komplex vizsgálatok megtörténnek, akkor talán néhány éven belül lényegesen többet fogunk tudni az első magyar vers lejegyzéséről és bizonyosabban, dokumentálhatóbban, mint ma. És éppen ezért én úgy érzem, hogy ez az ünnep nemcsak a nemzeti könyvtárnak az ünnepe, hanem az egész magyar tudományosságnak is. Azért érzem ezt a mostani cseremegegyezést nagyon szépnek, mert egyaránt szolgálja saját hazánk, a magyar nemzeti kultúra ügyét és a magyar tudományosság továbbfejlődését, de ugyanolyan mértékben szolgálja a flamand kultúra dokumentumainak a visszatérését is keletkezési helyükre és a velük való tudományos munkát. Nos, ezeknek a daraboknak Flandriába való visszajuttatása éppúgy elő fogja segíteni a kötetek érdemi, sokoldalú, tudományos feltárását, mint az Ómagyar Mária-síralomnak a Magyar Nemzeti Könyvtárban való elhelyezése.